

מראי מקומות- בבא קמא ל"ז

הנמוקי יוסף (יח: בדפיו) דשאלתם היתה, האם אמרי' דכיון דראה בימות החול ולא נגח, דזה סותר לשבתות, דהא ראיית ג' ימים בלא נגיחה מהני גם לחזור מהעדאה, כ"ש דיועיל לסתור מקצת העדאה, או לא. ותמה הרש"ש, הא ממ"נ תהא מועד לדילוג, ר"ל מז' ימים לד' ימים, דמה לי דילוג שוורים מה לי דילוג ימים. וביאר דשאלת הגמ' הוא דאם היום גרם, א"כ נעשה מועד לאחר ג' פעמים, אבל אם דילוג גורם, אינו מועד עד שישלש בדילוג, דהיינו ד' פעמים (ודלא כביאור הנ"י, דלדברי הרש"ש אי"ז ענין לחזרה בכלל, אלא כל השאלה הוא מתי נעשה מועד). ועוד נפק"מ לענין יו"ט (ודלא כהשטמ"ק שהבאנו לעיל), דלפי טעם רש"י ותוס', גם ביו"ט נוגע טעמים אלו, אבל אם המועדות הוא מדין דילוג, א"כ יום טוב אינו מעלה או מוריד.

(ד) ר' זביד אמר ואינו מועד תנן- כ' הפני יהושע להסתפק, לפי ר' זביד איך נעשה אינו מועד לשאינו מינו, האם אמרי' דכיון דנעשה מועד למינו, ושוב ראה א' מאינו מינו ולא נגחו, האם אמרי' דממילא בטל הסתמא, וא"כ הוי אינו מועד לשאינו מינו. או דלמא, כל היכא שכבר נעשה מועד סתמא, לא בטלה העדאתו לענין שאינו מינו עד שיראה ג' בהמות משאינו מינו ולא נגח, ובכה"ג קרי לי' ר' זביד ואינו מועד לשאינו מינו.

(ה) רישא אחזרה קאי, כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה- יש לעי', מהו הציור, איך הוי' מועד לאדם ולבהמה, האם הוי' מועד לאדם וממילא הוי' מועד לבהמה, או דלמא נעשה מועד לבהמה ממש. כ' השטמ"ק בשם הגליון דמיירי דהוי' מועד לאדם, ומזה אמרי' דמסתמא הוא מועד ג"כ לבהמה, ובכה"ג ס"ל לר' זביד דחזרה דבהמה חזרה היא. אבל היכא דהוי' מועד לאדם וגם מועד לבהמה (דהיינו, ע"י נגיחת בהמות), בזה ס"ל לר' זביד דחזרה

(א) לקטנים אינו מועד לגדולים- פרש"י, לקטנים היינו לעגלים. וכ' התויו"ט דלכאור' כוונת רש"י לבאר דאין ביאור קטנים דמתני' דהיינו בהמה דקה, אלא קטנים היינו עגלים. אבל אין כוונת רש"י לומר שאין כוונת המשנה לאדם, דגם באדם מועד לקטנים אין מועד לגדולים, ואין לומר דבאדם אין חילוק בין קטן לגדול, דהא רש"י בב: פי' דאדם שאני מבהמה, דאית לי' מזלא, דהיינו דיש לו דעת לשמור גופו, ואין דעת לקטן כמו לגדול.

(ב) הר"ז מועד לשבתות- פרש"י לפי שהוא בטל ממלאכה וזחה דעתו עליו. ותוס' פי' בשם הירושלמי דכיון דראה אותם במלבושים נאים אחרים, חשובים בעיניו נכרים ואינו מכירם. וכ' התוס' ר' פרץ דטעם זה דהירושלמי לא שייך אלא כשנוגח אדם, ולא שוורים. אבל כ' הרש"ש דאי"ז ביאור בדברי הירושלמי, אלא דלפי שחשובין בעיניו נכרים הוא משתגע ונוגח אפי' בהמות, כי כן דרך הבהמות, כשבאים לפניהם אנשים נכרים נעשים כמו פראים. ומשמע דבין טעם רש"י ובין טעם הירושלמי הו"ל שבת דוקא. אולם כ' השטמ"ק דטעמים אלו דנקטו רש"י ותוס' לאו דוקא הם, דה"ה אם נגח א' או ב' בשבת ג' פעמים, יכול להעשות מועד ליום א' או יום ב', ומה דרש"י ותוס' נקטו טעמים אלו, הוא רק לבאר למה המשנה נקט שבת דוקא ולא יום אחר. ועוד כ' דלפ"ז מועד לשבת אינו מועד ליו"ט, דאף דטעמים אלו שייכים גם ביו"ט, מ"מ אין טעמים האלו עיקר (וכ"כ המגיד משנה [נזק"מ ו', ט']). [ועי' בתורת חיים דהק' על תוס' דכ' דלפי רש"י החידוש הוא דאם שבת ממלאכה בימות החול אינו מועד ליום זה, אלא לשבת דוקא, ולמה באמת הדין כן, אם אמרי' דסברא זה דכיון דבטל ממלאכה זחה דעתו עליו סברא הוא, א"כ למה באמת אינו מועד לכל יום ששבת ממלאכה. ולפי דברי השטמ"ק נוחא, דא"כ אין הטעם באמת משום בטול מלאכה, אלא טעם הרבר משום יום זה, וכר'].

(ג) הר"ז מועד לשבתות ואינו מועד לחול- פי' רש"י, תלמידיו שואלין אותו זה. וביאר

דחולק על הרמב"ם וס"ל דהוי מועד לסירוגין לכל, היינו משום דכיון דגילה דטבעו הוא לנגוח לסירוגין, א"כ שפיר י"ל דהוי מועד לכל).

(ח) שור שור חמור גמל מהו- כ' השטמ"ק בשם הרא"ה דמיירי דבשעה שנגח תם שוורים קמאי, הווי גמל וחמור שם ג"כ ולא נגחם, ונגח להני, ובכה"ג מסתפקא לן אם בתר שוורים שדינן או בתר חמור וגמל. דאי מיירי דראה רק שוורים ונגחן, ושוב ראה חמור וגמל ונגחן, אז פשוט הוא דמועד לכל, דמה שנגח עוד ב' שוורים אינו מגרע ממה שהוא מועד לכל (וגם תוס' כ' דזהו הציור, אבל משמע דכ' כן רק כדי להתאים השאלה בשי' ר' זביד, אבל משמע דלא הי' ק' לו קו' השטמ"ק). אולם הביא השטמ"ק מהראב"ד דכ' דבעתים שראה שור ושור ונגחם לא ראה חמור וגמל, ומבואר דמ"מ נסתפק הגמ' דאולי אזלי' בתר שוורים, ומחלקותם צ"ב.

(ט) שבת שבת ושבת וכו'- הק' השטמ"ק, ל"ל הני בעיי דשבת, הרי לכאוי' הם ממש כמו הנך בעיי דשוורים, ולמה צריכי תרווייהו. ותי' דאולי בשוורים שאני דרצופין הן, ויש סברא ליזיל בתר הכי וליזיל בתר הכי, אבל שבתות דמופלגין זמ"ז, והשבת האחרון סמוך ליום א' וב' שלאחריו, א"כ בכה"ג אימא דבתרייהו שדינן לי, קמ"ל דמ"מ איכא למבעי.

(י) שמע קול שופר ונגח... נעשה מועד לשופרות- כ' הרמב"ם (נזק"מ ו', ה') דשור האי צטדין אינו יכול להעשות מועד. והק' הראב"ד, למה אינו דומה לשמע קול שופר דנעשה מועד, אלמא דאע"פ דהוי דבר מן הצד דעושהו למועד, מ"מ יכול להעשות מועד (והפטור של שור האצטדין הוא רק ממיתה לפי הראב"ד). ותי' המגיד משנה דאינו דומה למועד לשופרות, "לפי שאלו ממש מכוונין לנגחן, וכיון שהם פטורין מן המיתה, דין הוא שלא יעשו מועדין". וביאר בחי' הגרי"ו על הרמב"ם (נזק"מ שם) דברי המ"מ, דהמיעוט דכתיב כי יגח ולא שיגחיהו אחרים, היינו

דבהמה לאו חזרה היא [ועפ"ז יש ליישב מש"כ תוס' לעיל (ב:) בשם ר' מנחם דהיכא דהוא מועד לאדם ומועד לבהמה וחזר מבהמה, אמרי' דחזרה דבהמה לאו חזרה היא, ולכאוי' זה נסתר מהגמ' כאן. אבל לפי דברי השטמ"ק א"ש, די"ל דשם מיירי בשחי' מועד לבהמה בפועל, ולכן חזרה דבהמה לאו חזרה היא]. אבל מרש"י לכאוי' לא משמע כן, דכ' "ואע"ג דאייעד לי", דלכאוי' משמע מלשונו דהי' מייעד בפועל גם לבהמות, וגם בזה אמרי' דחזרה לבהמה הוי חזרה.

(ו) נגח שור חמור וגמל, נעשה מועד לכל- שיטת תוס' לעיל (ב:) הוא דמה שנעשה מועד לכל, היינו לכל בהמות, ולא רק לאותן ג' שנגח, ואפי' אם א' מהן אדם, נעשה מועד לכל בהמות וגם לאדם. אבל הנ"י (יח: בדפיו) הביא מהרמ"ה דאף דנעשה מועד לכל מינים, אבל אינו נעשה מועד לאדם, ואפי' אם א' מהם אדם, דהא אדם אית לי' מזלא, וגם כתיב באדם ומוראכם וחיתכם יהי' וכו'. והמגיד משנה (נזק"מ ו', ט') דייק מדברי הרמב"ם שם דס"ל דנעשה מועד רק לאותן ג' מינים, ולא לכל.

(ז) ראה שור נגח חמור לא נגח וכו' נעשה מועד לסירוגין לכל- פסק הרמב"ם (נזק"מ ו', י') דנעשה מועד לסירוגין לאותן ג' מינים שנגח. ותמה הקהלות יעקב (כ"ט), איך שייך להיות מועד לסירוגין למינים הללו דוקא, הרי כיון שאינו מועד אלא לענין מינים אלו, א"כ מה שלא נגח מינים אחרים בימים שבינתים אינו ראי' כלל שהוא מועד לסירוגין, דהו"ל כאילו לא ראה כלל בימים שבינתים, דנמצא שהוא מועד לכל הימים. ואם מועד לסירוגין, על כרחך שאנו אומרים דמינים אלו שלא נגח בימים אלו, ע"כ הי' נגחן להם ג"כ ע"י סירוגין, וא"כ למה אינו נעשה מועד גם לאלו בסירוגין. וביאר די"ל דס"ל להרמב"ם דמה שהוא מועד לאחר ג' נגיחות, אין זה סימן וראי' על טבע שלו שהוא נגחן, אלא דבאותן מעשים שהוא עושה הוא מתלמד להיות נגחן. וא"כ, נמצא דלא התלמד להיות נגחן אלא בכל הפרטים שעשה, וכיון שכל ההרגל נעשה בסירוגין, וגם במינים אלו, נמצא דלא התרגל אלא באופן זה (וכ' דשי' הראב"ד

דהתורה אמרה דהיכא דבא אחר בכוונה וגורם אותו לנגוח, אז הדין הוא דאי"ז נחשב נגיחת השור בכלל, ואי"ז בכלל כי יגח, וא"כ שפיר אמרי' דכשם שפטור ממיתה אם אינו יכול להעשות מועד, דהא דיני מועדות הם דינים במעשה שור. ומה שחייב על ניזקין בכלל, זהו מחיוב בעל השור, דהניח לאחר להגיח שורו, אבל אין חיובו מחמת מעשה השור [וצע"ק לפ"ז למה משלם רק ח"נ, הרי לכאור' ח"נ דין הוא במעשה שור]. אבל זהו רק היכא דאחר מגיחו בכוונה, דלא חשיב מעשה דשור בכלל. אבל היכא דנעשה מועד משום תקיעת שופר, זהו מעשה שור לגמרי, וא"כ שפיר יכול להעשות מועד עי"ז.

(א) שור של ישראל שנגח שור של הקדש... פטור- כ' רש"י לעיל (ו: ד"ה שור רעהו) דפטור זה דהקדש בכל מזיקין נאמר, אף דהמיעוט כתיב אצל קרן (וע' תוס' ובתוס' ר' פרץ שם באריכות). אולם בחי' הראב"ד שם כ' דכל המיעוט הוא רק לענין קרן, אבל בשאר מזיקין מזיק הקדש חייב (ולכאור' ה"ה הקדש שמזיק הדיוט).

(ב) שור רעהו ולא שור של הקדש- הק' השטמ"ק בשם המאירי, למה צריך קרא, הרי הקדש אינו יכול לשלם לו, דא"כ נמצא דנהנה מן ההקדש ומעל. ותי' בשם גדולי פרובינצא שלא נאמר כן אלא בנהנה שלא לצורך, אבל כל חובות שהקדשות חייבין לפרוע, אז המקבלה והנהנה ממנו אינו מועל. עוד הק' בחי' הגר"ח (סטנסילס, ר"כ), למה צריך מיעוט, הרי אין להקדש שם בעלים שיתחייב בנזקין. ותי' דלולי המיעוט הי' על הגזבר דין בעלים, דהיינו דיהי' חייב מדין שומר, כמו שומר חייב על נזקין, לזה צריך קרא למעטו.